

Прикметник – це частина мови, яка виражає ознаку предмета та відповідає на питання «який?», «чий?». Отже, самі прикметники поділяються на 3 групи:

1. Якісні прикметники виражають різні ознаки предметів. Це можуть бути різні властивості предметів або живих істот, що можна сприйняти органами почуттів, помітити в просторі або часі. Також до якісних прикметників належать риси характеру людей, фізичні та вікові характеристики. Наприклад, *висока жінка, хитра лисиця*.

2. Відносні прикметники виражають певну ознаку предмета чи особи по відношенню до чогось. Наприклад, *скляне вікно, подвійна платня*.

3. Присвійні прикметники вказують на належність предмета комусь або чомусь. Частіше за все – людині. Цей вид прикметників відповідає на питання «чий?», «чия?», «чье?». Наприклад, *мамине вбрання, поетова пісня*.

Існує 2 ступеня порівняння прикметників – вищий та найвищий. І в кожному зі ступенів розрізняють 2 форми утворення прикметників – просту та складену.

Вищий ступінь порівняння прикметника вказує на те, що в одному об'єкті ознака проявляється більшою або меншою мірою, ніж в іншому.

Проста форма вищого ступеня порівняння утворюється за допомогою додавання суфіксів **-ш-** та **-іш-**: *спритний – спритніший*. Але будьте уважні, тому що деякі прикметники можуть втрачати суфікси **-к**, **-ек**, **-ок-**: *легкий – легший*.

Після додавання суфікса **-ш-**, у будові деяких прикметників може спостерігатися чергування приголосних, та як результат – звукові сполуки: **жч**: *близький – ближчий*, але с+ш міняється на **ш**: *високий – вищий*.

При утворенні вищого ступеня за допомогою суфікса **-ш-** відбуваються такі фонетичні зміни:

- в основі втрачаються суфікси **-к**, **-ок-**, **-ек-** перед суфіксом **-ш-** вищого ступеня: *тонкий — тонший, глибокий — глибокий, далекий — дальший*. Перед суфіксом **-іш-** суфікси **-к**, **-ок-**, **-ек-** зберігаються: *дзвінкіший, жорстокіший*;

- приголосні **г**, **з**, **ж** кінця основи звичайного ступеня разом із суфіксом **-ш-** змінюються на **жч**: *дорогий — дорожчий, близький — ближчий, важкий — важчий, дорогий — дорожчий, дужий — дужчий, низький — нижчий, тяжкий — тяжчий, але легкий — легший*;

- сполучення звуків с + ш дає **ш**: *високий — вищий, товстий — товщий*.

Кілька прикметників мають паралельні форми вищого ступеня: *тихий — тихіший — тихіший, товстий — товщий — товстіший*.

Є група прикметників, у яких форми вищого ступеня порівняння утворюються від інших основ: *великий — більший, малий — менший, гарний — кращий*.

Складена форма порівняння вищого ступеня утворюється дуже легко – шляхом додавання слова **більш** або **менш** до звичайної форми прикметника: *товстий – більш товстий, гучний – менш гучний*.

Найвищий ступінь порівняння є свідченням того, що в цьому об'єкті відповідна ознака проявляється найбільшим або найменшим чином у порівнянні до всіх інших об'єктів.

Проста форма найвищого ступеня порівняння утворюється за допомогою додавання до прикметника вищого ступеня порівняння такого префікса, як **най-**: *кращий – найкращий*. Але це значення можна також додатково ще посилити префіксами **що-** та **як-**: *модний – щонаймодніший, спокійна – якнайспокійніша*.

Складена форма порівняння найвищого ступеня утворюється так само, як і форма вищого ступеня – за допомогою додавання слів **найбільш** або **найменш** до звичайної форми прикметника: *холодний – найбільш холодний, гостра – найменш гостра*.

Зверніть увагу!

1. Помилковим є змішування простої і складеної форм вищого і найвищого ступенів порівняння. Наприклад, не можна говорити: *більш довший* або *найбільш довший*, а **правильно**: *більш довгий, найбільш довгий*.

2. Форма *самий тихий* теж ненормативна, **правильно**: *найтихіший* або *найбільш тихий*.

3. Складена форма ступенів порівняння прикметників в українській мові вживається обмежено (переважно в науковому і діловому стилях).

Іноді найвищий ступінь порівняння виражається описовим зворотом: *кращий за всіх, дорожчий над усе, наймиліший від усіх*.

Частина якісних прикметників не має ступенів порівняння. До них належать:

а) прикметники на означення масті тварин: *гнідий, вороний, чалий*;

б) прикметники, що виражають сталі ознаки: *німий, сліпий, мертвий*;

в) прикметники на означення кольору, утворені за кольоровою схожістю до інших предметів: *вишневий, малиновий, бузковий, шоколадний*;

г) прикметники із суфіксами **-ав-** (**-яв-**), **-уват-** (**-юват-**), **-еньк-**, **-есеньк-**, **-ісіньк-**, **-юсіньк-**, **-езн-**, **-енн-**, **-уц-** (**-юц-**): *жовтавий, червонуватий, біленький, тихесенький, манісінький, величезний, здоровенний, завидючий*;

г) більшість складних прикметників: *кисло-солодкий, темно-синій, чорноокий, швидкокрилий*;

д) прикметники віддієслівного походження на **-анн-**, **-енн-**: *невблаганний, незбагнений*;

е) віддієслівні прикметники з префіксом **не-**: *невмирущий, непохитний* та деякі інші прикметники.

Прикметники поділяються на дві групи відмінювання: тверду і м'яку.

До **твердої групи** належать прикметники, основа яких у називному відмінку однини будь-якого роду закінчується на твердий приголосний: *біл-ий, біл-а, біл-е; гаряч-ий, гаряч-а, гаряч-е; народн-ий, народн-а, народн-е; батьків, батьков-а, батьков-е.*

До **м'якої групи** належать прикметники, основа яких у називному відмінку однини будь-якого роду закінчується на м'який приголосний **н'** або **й**. Це, зокрема, прикметники:

а) на **-дній, -тній**: *задній, передній, середній, спідній, сусідній, літній, майбутній, могутній, присутній, самотній (але: самотний), хатній та ін.;*

б) на **-жній, -шній**: *ближній, мужній, нижній, порожній, справжній, внутрішній, вчорашній, колишній, ранішній, торішній, дорожній, тутешній та ін.;*

в) інші: *безкрайній, верхній, вечірній, давній, древній, крайній, осінній, останній, пізній, ранній, синій, сторонній, безкрай, довговій, довгоший.*

Особливу групу відмінювання становлять прикметники на **-лиций**: *блідолиций, довголиций, круглолиций.*